

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 2/2008 vp**

**Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinohal-
linnon tietojärjestelmästä**

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä joulukuuta 2007 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä (HE 161/2007 vp) valmistelevalle maa- ja metsätalousvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Outi Kostama, maa- ja metsätalousministeriö
- oikeustieteen tohtori, dosentti Pekka Lämsinen
- professori Olli Mäenpää
- professori Teuvo Pohjolainen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä, jolla korvataan laki maaseutuelinkeinorekisteristä. Esityksen tavoitteena on luoda toimiva lainsäädäntö maa- ja metsätalousministeriön toimialan elinkeinohallinnon rekisteritietojen käsittelyyn. Tarkoitus on myös saattaa alan lainsäädäntö vastaamaan perustuslaissa, julkisuuslaissa, henkilötietolaissa ja EY:n lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia. Lakiehdotuksessa on säännöksiä muun ohella tietojärjestelmän käyttötarkoituksesta, rakenteesta ja sisällöstä, salassa pidettä-

vistä tiedoista sekä tietojen luovuttamisesta ja poistamisesta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2008.

Esityksen niukoissa säätämisjärjestysperusteissa lakiehdotuksessa todetaan olevan paljon seikkoja, jotka liittyvät perustuslain 10 §:n 1 momentin säännökseen yksityiselämän ja henkilötietojen suojasta sekä perustuslain 12 §:n 2 momenttiin sisältyvään julkisuusperiaatteen. Tällä perusteella hallitus on pitänyt suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Julkisuusperiaate

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään sisältyvät asiakasta koskevat luottotiedot, tiedot valtiontakauksista ja takauksen kohteena olevien lainojen määrästä sekä lainanmuotoisiin tukiin liittyvät tiedot lainojen määrästä ovat lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin mukaan salassa pidettäviä. Tämä ei saman pykälän 2 momentin nojalla kuitenkaan vaikuta näitä tietoja sisältävien viranomaisten päätösten ja muiden asiakirjojen julkisuuteen.

Viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Salassapidon piiriin kuuluviksi ehdotetut tiedot näyttäisivät kuvaavan suoraan tai välillisesti henkilön taloudellista asemaa. Ehdotetun salassapitosäännöksen tarkoituksena on rajata näiden tietojen julkisuutta, ja sen taustalla on siten pyrkimys perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattuun yksityiselämän suojaamiseen. Tällainen toisen perusoikeuden edistäminen on sellainen välttämätön syy, jonka vuoksi viranomaisen hallussa olevien asiakirjojen julkisuutta on mahdollista perustuslain 12 §:n 2 momentin nojalla lailla erikseen rajoittaa (PeVL 40/2005 vp, s. 2/II). Sääntely vastaa perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 43/1998 vp, s. 5/II) säädetyn julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 23 kohdan asiasisältöä. Ehdotus ei ole perustuslain kannalta ongelmallinen. Maa- ja metsätalousvaliokunnan on kuitenkin vielä syytä erikseen arvioida, onko riittävästi perusteita sille, että myös tiedot valtiontakauksista säädetään poikkeuksetta salassa pidettäviksi.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että eduskunta on julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä korostanut pidättyvää suhtautumista viranomaisten tietojen salassapitoa koskevien säännösten si-

joittamiseen erityislainsäädäntöön (EV 303/1998 vp, ks. myös HaVM 31/1998 vp, s. 7/II). Valiokunnan mielestä maa- ja metsätalousvaliokunnan on siksi vielä aiheellista selvittää niitä syitä, jotka puoltavat lakiehdotuksen 6 §:ään nyt sisältyvän sääntelyn ottamista tähän lakiin.

Henkilötietojen suoja

Yleistä. Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2/I). Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5). Ehdotus täyttää pääosiltaan perustuslakivaliokunnan aiemmassa käytännössä tällaiselle sääntelylle asetetut vaatimukset.

Henkilötietojen säilytysaika. Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän tiedot poistetaan lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentin mukaan viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun asiakasta koskevia tietoja on viimeksi käsitelty. Tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos tiedon säilyttäminen on välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän suorittamiseksi, vireillä olevan asian takia tai Euroopan yhteisön tai muun lainsäädännön mukaisen tarkastuksen suorittamiseksi. Poikkeuksellisen pitkä säilytysaika on valiokunnan saaman selvityksen mukaan perusteltu lähinnä tukien saantiin, valvontaan ja takaisinperintään liittyvien, lakiin perustuvien syiden vuoksi. Mahdollisuus jatkaa tietojen säilyttämistä pääsäännön mukaisen kymmenen vuoden enimmäissäilytysajan päättymisen jälkeenkin perus-

tuu samoihin syihin. Pääsäännöstä periaatteessa rajoittamattomaksi ajaksi poikkeamisen mahdollistavaa säännöstä on valiokunnan mielestä syytä täydentää siten, että tällainen tieto poistetaan rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsitteilylle ei ole laissa säädettyä perustetta.

Henkilötietojen luovuttaminen. Lakiehdotuksen 9 §:ssä on säännökset tietojärjestelmässä olevien tietojen luovuttamisesta ulkomaisten viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille. Pykälän sanamuoto näyttäisi sallivan salassa pidettävien tietojen luovuttamisen Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolisten maiden viranomaisille. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti tällaisissa tapauksissa viitannut tietosuojadirektiivin 25 artiklaan, jonka mukaan henkilötietojen siirtämisen edellytyksenä on, että direktiivin kannalta kolmannessa maassa taataan riittävä tietosuojan taso. Vähimmäistason vaatimus johtuu myös perustuslain 10 §:n 1 momentista. Yksityiskohtaiset kansalliset säännökset ovat henkilötietolain 5 luvussa, jota lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin nojalla sovelletaan asiakirjojen luovuttamiseen, jollei ehdotetussa laissa toisin säädetä. Ehdotetun säännöksen perusteella henkilötietoja saadaankin luovuttaa kolmanteen maahan vain, jos se on henkilö-

tietolain kyseisten säännösten mukaista (PeVL 51/2002 vp, s. 3, PeVL 43/2006 vp, s. 4/I).

Henkilötietojen sisältö. Tietojärjestelmään voidaan lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin mukaan tallettaa tunnistetietojen lisäksi tiedot, jotka ovat tarpeen asioiden käsittelemiseksi, ratkaisemiseksi ja valvomiseksi laissa säädettyllä tavalla. Tällaisena säännöksen sanamuoto rekisteröitävien henkilötietojen sisällöstä on varsin väljä ja se näyttäisi viittaavan ennemminkin menettelyihin kuin tietosisältöihin. Esityksen perusteluissa todetaan kuitenkin, että rekisterien tietosisällöstä säädetäisiin tarvittaessa tarkemmin erillisissä tukijärjestelmiä koskevissa laeissa. Säätelyä on syytä tarkistaa siten, että viittaussäännös kohdistuu näiden ja mahdollisesti muiden kyseeseen tulevien lakien mukaan tarpeellisiin tietosisältöihin.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 26 päivänä helmikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Elisabeth Nauclér /r
vpj.	Jacob Söderman /sd	Mikaela Nylander /r
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Tuula Pelttonen /sd
	Tuomo Hänninen /kesk	Veijo Puhjo /vas
	Ulla Karvo /kok	Tapani Tölli /kesk
	Elsi Katainen /kesk	Tuulikki Ukkola /kok
	Kimmo Kiljunen /sd	Ilkka Viljanen /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Antti Vuolanne /sd.
	Kari Kärkkäinen /kd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.